

УДК 364.69

© Собченко Т. М., 2025.

<http://orcid.org/0000-0002-9213-5556>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2025.59.22>

Т. М. Собченко

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК МОВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність теми зумовлена недостатньою теоретичною та методичною розробленістю питань формування й розвитку мовно-комунікативної компетентності вчителя саме в контексті освітньої реінтеграції учасників освітнього процесу. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності, структури та змісту мовно-комунікативної компетентності вчителя в умовах освітньої реінтеграції, а також у визначенні напрямів її розвитку для забезпечення ефективної професійної діяльності педагога в закладах загальної середньої освіти на деокупованих територіях. Для досягнення поставленої мети використано теоретичні, системно-структурні методи дослідження, а також методи аналізу та узагальнення.

У статті розкрито суть ключових понять «компетентність», «мовно-комунікативна компетентність учителя» та «освітня реінтеграція». На основі аналізу концептуальних положень наукових доробків учених виокремлено структурні компоненти мовно-комунікативної компетентності вчителя: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний.

Зроблено висновок, що в контексті освітньої реінтеграції на деокупованих територіях мовно-комунікативна компетентність вчителів набуває системного значення, оскільки саме через педагогічну комунікацію відновлюються освітні зв'язки, формується довіра, стабілізується психологічний стан учасників освітнього процесу.

Визначено такі напрями мовно-комунікативної компетентності вчителів у контексті освітньої реінтеграції: розвиток ціннісно-семантичних основ педагогічної комунікації, вдосконалення мовної культури та професійного використання державної мови, формування рефлексивної мовно-комунікативної позиції вчителів, інтеграція мовно-комунікативної підготовки до системи професійного розвитку вчителів, що створюють науково обґрунтовану базу для забезпечення ефективної професійної діяльності вчителів закладів загальної середньої освіти на деокупованих територіях і повинні розглядатися як невід'ємна частина процесу освітньої реінтеграції. Визначено напрями подальших педагогічних досліджень.

Ключові слова: *мовно-комунікативна компетентність, учитель, освітня реінтеграція, професійна підготовка педагога, педагогічна комунікація,*

інклюзивне освітнє середовище, освітні втрати, соціально-психологічна підтримка учнів.

Sobchenko T. M. Formation and development of teachers' language and communicative competence in the context of educational reintegration of participants in the educational process. The relevance of the topic is determined by the insufficient theoretical and methodological development of issues related to the formation and development of teachers' linguistic and communicative competence, particularly in the context of the educational reintegration of participants in the educational process. The purpose of the study is to theoretically substantiate the essence, structure, and content of teachers' linguistic and communicative competence in the context of educational reintegration, as well as to determine the directions for its development to ensure the effective professional activity of teachers in general secondary education institutions in de-occupied territories. To achieve this goal, theoretical, systemic-structural research methods, as well as methods of analysis and generalization, were used.

The article reveals the essence of the key concepts of «competence», «language and communication competence of teachers» and «educational reintegration». The content of the language and communication competence of teachers is analyzed in accordance with the professional standard “Teacher of a general secondary education institution.” Based on the analysis of the conceptual provisions of scientific works, the structural components of the teacher's linguistic and communicative competence are identified: motivational and value-based, cognitive, operational and activity-based, and reflective.

It was concluded that in the context of educational reintegration in de-occupied territories, the linguistic and communicative competence of teachers acquires systemic significance, since it is through pedagogical communication that educational ties are restored, trust is formed, and the psychological state of participants in the educational process is stabilized.

The following areas of teachers' linguistic and communicative competence in the context of educational reintegration have been identified: the development of the value-semantic foundations of pedagogical communication, the improvement of speech culture and the professional use of the state language, the formation of teachers' reflective linguistic and communicative position, integration of language and communication training into the system of professional development of teachers, which create a scientifically sound basis for ensuring the effective professional activity of teachers in general secondary education institutions in de-occupied territories and should be considered an integral part of the educational reintegration process. Areas for further pedagogical research are outlined.

Keywords: language and communicative competence, teachers, educational reintegration, teacher training, pedagogical communication, inclusive educational environment, educational losses, socio-psychological support for students.

Вступ. В умовах повоєнного відновлення України та реалізації процесів освітньої реінтеграції особливої значущості набуває проблема професійної готовності вчителя до роботи з різними освітніми, соціокультурними та психологічними напрямками. Освітня реінтеграція в закладах загальної середньої освіти, зокрема на деокупованих і прифронтових територіях, супроводжується викликами, пов'язаними з подоланням освітніх втрат, травматичного досвіду, мовної дезінтеграції, а також відновленням довіри й відчуття безпеки в освітньому середовищі. У цьому контексті мовно-комунікативна компетентність учителя постає не лише як складова професійної (фахової) майстерності, а як ключовий інструмент педагогічної підтримки, соціальної згуртованості та ціннісної консолідації учнівського колективу.

Сьогодні сучасний учитель має володіти здатністю до етичної, емпатійної та інклюзивної комунікації, ефективно використовувати державну мову як чинник національної ідентичності, водночас, зважаючи на мовний досвід учнів, які повернулися з тимчасово окупованих територій або із-за кордону. Це відповідає засадам компетентнісного підходу, задекларованого в концепції Нова українська школа, де комунікація розглядається як наскрізна ключова компетентність і умова успішної соціалізації здобувачів освіти (Nova ukrainska shkola, 2016).

Окремі аспекти окресленої проблеми досліджено вітчизняними та зарубіжними науковцями, зокрема, О. Максимовою, А.Боярською-Хоменко, Л. Зеленською, І. Бойко, Н. Макаренко, С. Скворцовою, О. Фурман, С. Постілом, А. Птушкою, М. Ху, Д. Холандом, Д. Гумесом та іншими. Однак багатоаспектність розуміння проблеми формування та розвитку мовно-комунікативної компетентності учителя в умовах освітньої реінтеграції учасників освітнього процесу потребує подальшого глибокого вивчення, зокрема, з урахуванням сучасних суспільних трансформацій.

Мета та завдання. Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні сутності, структури та змісту мовно-комунікативної компетентності вчителя в умовах освітньої реінтеграції, а також у визначенні напрямів її розвитку для забезпечення ефективної професійної діяльності педагога в закладах загальної середньої освіти на деокупованих територіях.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у статті використано комплекс взаємодоповнювальних методів дослідження, а саме: теоретичні – аналіз, синтез, порівняння та узагальнення наукових джерел, аналітичних звітів, нормативно-правових документів з окресленої проблеми; системно-структурні – для визначення сутності, структури та компонентів мовно-комунікативної компетентності педагога; методи аналізу та узагальнення

– інтерпретація та узагальнення результатів для формулювання науково обґрунтованих висновків.

Результати. У ході дослідження варто здійснити теоретичне узагальнення та наукове уточнення таких ключових понять, як от: «мовно-комунікативна компетентність учителя» та «освітня реінтеграція». З огляду на це, варто зазначити, що під поняттям «компетентність» традиційно в науковій царині розуміють складне динамічне утворення, синтез знань, умінь, особистісних якостей, здатність виконувати завдання особистісного та професійного розвитку (Sorochan, 2018; Zelenska, 2021).

У сучасній педагогічній науці поняття «мовно-комунікативна компетентність учителя» розглядається як інтегративна професійна якість, що забезпечує ефективну педагогічну взаємодію в освітньому середовищі, реалізацію компетентісного підходу, гуманістичну спрямованість освітнього процесу (Horoshkina, 2019). Як засвідчують дослідження О. Горошкіної, мовно-комунікативна компетентність учителя охоплює здатність до нормативно правильного, функціонально доцільного та етично виваженого використання мови в освітньому процесі, а також уміння будувати педагогічний діалог з урахуванням вікових, психологічних і соціокультурних особливостей учнів (Horoshkina, 2019). В умовах освітньої реінтеграції ці характеристики доповнюються потребою в емпатійній, ненасильницькій та інклюзивній комунікації, що сприяє подоланню наслідків освітньої дезінтеграції та формуванню безпечного освітнього середовища (Sobchenko, Kin & Vorozhbit-Horbatiuk, 2023), сформованими вміннями педагога щодо ефективного використання потенціалу соціальних мереж у реалізації векторів національно-патріотичного виховання в умовах воєнного стану (Sobchenko, Kin & Vorozhbit-Horbatiuk, 2023; Sobchenko & Vorozhbit-Horbatiuk, 2022), реалізацією педагогічних умов організації підтримки дітей, що проживають на деокупованих територіях (Boiarska-Khomenko, 2025). Відповідно наукових положень Н. Бібик, мовно-комунікативна компетентність педагога постає як інтегративна характеристика, що поєднує знання, уміння, цінності та здатність до їх продуктивного застосування в реальних професійних ситуаціях (Bibik, 2004).

Зміст мовно-комунікативної компетентності вчителя в умовах освітньої реінтеграції доцільно розглядати з позицій компетентісно орієнтованого навчання, концептуальні засади якого закладено в ідеях О. Пометун щодо діяльнісного характеру освітнього процесу та формування ключових компетентностей здобувачів освіти (Pometun, 2019).

У професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» першочерговою визначено саме мовно-комунікативну компетентність А1, як

складову професійної компетентності вчителя, що включає чітко окреслені компетентності, знання, уміння та навички, комунікацію, а також відповідальність і автономію (Standart, 2024). Зміст мовно-комунікативної компетентності вчителя згідно зазначеного професійного стандарту представлено на рис.1.

Мовно-комунікативна компетентність вчителя

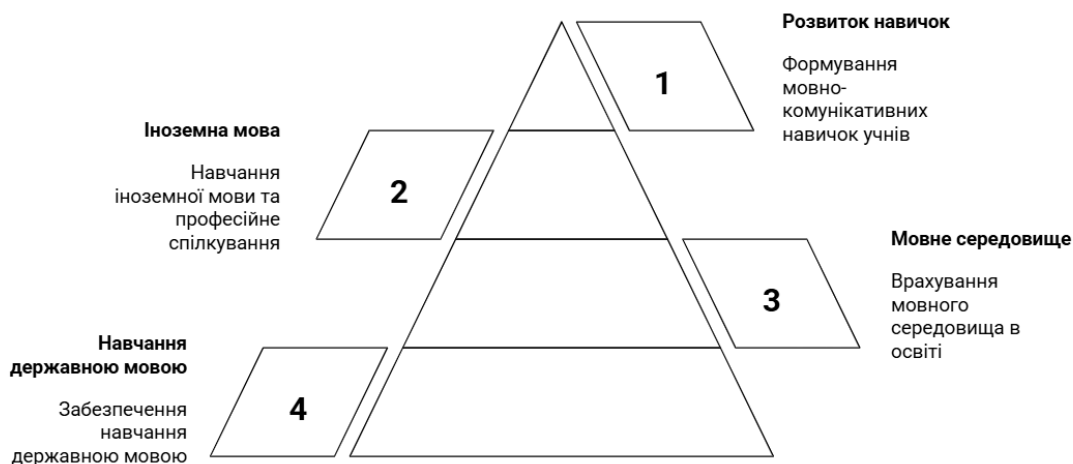

Рис.1. Зміст мовно-комунікативної компетентності вчителя

У ході проведеного дослідження було з'ясовано, що в умовах освітньої реінтеграції мовно-комунікативна діяльність учителя набуває міждисциплінарного характеру, поєднуючи педагогічні, психолінгвістичні та соціокультурні аспекти, що узгоджується з сучасними науковими підходами до розуміння професійної компетентності педагога. Так, теоретичний аналіз дозволяє визначити мовно-комунікативну компетентність учителя як складне багатокомпонентне утворення. Спираючись на концептуальні положення вітчизняних науковців (С. Сисоєвою, О. Пометун, І. Бойко, Н. Макаренко, С. Скворцовою, О.Фурман та ін.) щодо структури мовно-комунікативної компетентності вчителя, доцільно виокремити такі компоненти, як от:

- *мотиваційно-ціннісний* (відображає усвідомлення вчителем соціальної значущості педагогічної комунікації, прийняття цінностей гуманізму та педагогіки партнерства,
- *когнітивний* (охоплює знання мовних норм, стратегій педагогічного спілкування та принципів міжкультурної взаємодії);
- *операційно-діяльнісний* (відображає вміння реалізовувати адаптивні мовленнєві стратегії відповідно до освітніх і психологічних потреб здобувачів);
- *рефлексивний* (забезпечує критичне осмислення власної комунікативної діяльності та її професійну самокорекцію).

Варто уточнити, що під освітньою реінтеграцією учасників освітнього процесу ми розуміємо комплексні заходи, які спрямовані на повернення та адаптацію учнів, педагогів, батьків, зокрема з деокупованих територій, до української освітньої системи після періоду окупації, а також тимчасового вимушеного переміщення. Ця порушена проблема є надзвичайно складним викликом для нашої країни в реаліях сьогодення, що вимагає послідовного планування щодо її негайного вирішення.

На основі низки опрацьованих аналітичних матеріалах (наприклад, Зелена книга: Відновлення освітнього процесу на деокупованих територіях (ред. 2023 р.), Біла книга: Відновлення освітнього процесу на деокупованих територіях (ред. 2024 р.), нами було зроблено висновок про те, що пропонуються різні варіанти рішень та підходи щодо відновлення національної освіти на територіях, що зазнали тимчасової окупації. Попри це, запропоновані підходи подано в контексті аналізу поточного стану проблеми, а оскільки війна на території України досі триває, варто буде їх помірковано переглядати.

У контексті вищезазначеного особливої актуальності набуває не лише пошук організаційно-управлінських чи інфраструктурних рішень, а й глибоке переосмислення ролі особистісно-професійного ресурсу вчителя, як ключового суб'єкта освітньої реінтеграції. Аналіз положень зазначених аналітичних документів засвідчує, що, попри ґрунтовність запропонованих моделей відновлення освітнього процесу, питання цілеспрямованого формування та розвитку мовно-комунікативної компетентності педагога здебільшого розглядається дещо опосередковано, зокрема, як складник загальної професійної підготовки, а не як самостійний стратегічний чинник реінтеграційних процесів.

В умовах триваючої війни та динамічних змін соціально-психологічного стану учасників освітнього процесу мовно-комунікативна компетентність учителя постає як універсальний інструмент відновлення освітніх зв'язків, подолання освітніх і ціннісних розривів, а також формування безпечного освітнього середовища. Саме через педагогічну комунікацію здійснюється адаптація учнів до змінених освітніх реалій, підтримка їхньої мотивації до навчання та поступове відновлення почуття належності до українського освітнього простору. З огляду на це, формування та розвиток мовно-комунікативної компетентності вчителя в умовах освітньої реінтеграції доцільно розглядати як довготривалий, відкритий і варіативний процес, що потребує постійного коригування відповідно до безпекової ситуації, рівня освітніх втрат та соціокультурних особливостей конкретної громади.

Таким чином, за умов невизначеності та тривалості воєнних викликів, саме мовно-комунікативна компетентність учителя набуває статусу одного з

провідних педагогічних ресурсів освітньої реінтеграції. Її цілеспрямований розвиток має стати складовою державної та інституційної освітньої політики, інтегрованої в програми підготовки й підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, що забезпечить гнучкість, адаптивність і гуманістичну спрямованість освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти на деокупованих територіях. В умовах освітньої реінтеграції на деокупованих територіях мовно-комунікативна компетентність учителя набуває системоутворювального значення, оскільки саме через педагогічну комунікацію здійснюється відновлення освітніх зв'язків, формування довіри та стабілізація психологічного стану учасників освітнього процесу. З огляду на це, розвиток означеної компетентності має відбуватися за такими напрямками:

- *розвиток ціннісно-сміслових засад педагогічної комунікації* (йдеться про формування у вчителя усвідомленої орієнтації на гуманістичні цінності, педагогіку партнерства та повагу до гідності кожного учня);
- *удосконалення мовленнєвої культури та професійного використання державної мови* (ефективна професійна діяльність учителя на деокупованих територіях передбачає високий рівень володіння державною мовою, як засобом навчання, виховання та громадянської консолідації. Водночас розвиток цього напрямку має здійснюватися з урахуванням мовного досвіду учнів, які перебували в умовах іншомовного або обмеженого українськомовного освітнього середовища);
- *формування емпатійної та травмоутливої комунікації* (значна частина учасників освітнього процесу на деокупованих територіях має досвід війни, втрати, переміщення та, як наслідок, значних освітніх втрат. У зв'язку з цим розвиток мовно-комунікативної компетентності вчителя має передбачати опанування стратегій емпатійного слухання, уважного спілкування та підтримувальної мовленнєвої взаємодії);
- *розвиток діалогічних та інклюзивних комунікативних умінь* (ефективна професійна діяльність учителя в умовах освітньої реінтеграції неможлива без здатності організувати навчальний діалог, залучати учнів до спільного обговорення, враховувати різні позиції та досвід);
- *формування рефлексивної мовно-комунікативної позиції вчителя* (рефлексія власної комунікативної діяльності є необхідною умовою професійного зростання педагога в умовах нестабільності та змін);
- *інтеграція мовно-комунікативної підготовки в систему професійного розвитку педагогів* (цей напрям передбачає включення проблематики мовно-комунікативної компетентності в програми підвищення

кваліфікації, тренінги, супервізійні та наставницькі практики для вчителів, які працюють на деокупованих територіях).

Обговорення. Отримані результати дослідження дозволяють поглибити наукове розуміння ролі мовно-комунікативної компетентності вчителя в умовах освітньої реінтеграції та співвіднести їх із положеннями сучасних педагогічних досліджень і аналітичних матеріалів, присвячених відновленню освіти на деокупованих територіях. Установлено, що, на відміну від переважно організаційно-інфраструктурного фокусу, характерного для низки державних документів, у представленому дослідженні акцент зроблено на особистісно-професійному вимірі діяльності вчителя, як ключовому чиннику ефективної освітньої реінтеграції. Положення статті узгоджуються з ідеями компетентнісного підходу, відповідно до яких успішність освітнього процесу визначається не лише змістом навчання, а й здатністю педагога до продуктивної комунікативної взаємодії зі здобувачами. Разом із тим отримані результати розширюють ці підходи, конкретизуючи зміст мовно-комунікативної компетентності в умовах посткризового освітнього середовища та доповнюючи її такими характеристиками, як емпатійність, травмочутливість і соціокультурна адаптивність.

Запропоновані у роботі напрями розвитку мовно-комунікативної компетентності мають потенціал для інтеграції у програми підготовки та підвищення кваліфікації педагогів, однак потребують подальшої апробації з урахуванням регіональних особливостей, рівня освітніх втрат та безпекової ситуації на деокупованих територіях. Це підтверджує тезу про необхідність гнучкого та варіативного підходу до впровадження науково обґрунтованих моделей професійного розвитку вчителя в умовах тривалої соціальної нестабільності.

Висновки. Отримані результати дослідження не лише підтверджують актуальність проблеми мовно-комунікативної компетентності вчителя в умовах освітньої реінтеграції, а й розширюють наукове поле її осмислення, пропонуючи педагогічно виважене бачення шляхів забезпечення ефективної професійної діяльності педагога в закладах загальної середньої освіти на деокупованих територіях.

Отже, визначені напрями розвитку мовно-комунікативної компетентності вчителя (розвиток ціннісно-сміслових засад педагогічної комунікації, удосконалення мовленнєвої культури та професійного використання державної мови, формування рефлексивної мовно-комунікативної позиції вчителя, інтеграція мовно-комунікативної підготовки в систему професійного розвитку педагогів) створюють науково обґрунтовану основу для забезпечення ефективної професійної діяльності педагога в закладах

загальної середньої освіти на деокупованих територіях і мають розглядатися як невід’ємна складова процесу освітньої реінтеграції.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у розробці технології підготовки майбутніх учителів до здійснення освітньої реінтеграції в ЗЗСО на деокупованих територіях.

ЛІТЕРАТУРА:

- Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ : Плеяди, 2004. 112 с.
- Біла книга “Відновлення освітнього процесу на деокупованих територіях”: аналітичний звіт за підсумками дослідження стану освіти на тимчасово окупованих територіях / Р. Грищук, М. Красненко, Я. Мозгова та ін. Київ, 2024. 158 с. [Електронний ресурс]. URL: <https://analytics.kittysoloma.org/pdf/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%B0%20%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0.pdf>
- Боярська-Хоменко А. В. Педагогічні умови організації підтримки дітей, що проживають на деокупованих територіях. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2025. № 58. С. 41-54 <https://doi.org/10.34142/23128046.2025.58.04>
- Горошкіна О. М. Мовленнєва компетентність учителя як педагогічна проблема. *Педагогічні науки*. 2019. № 87. С. 45–52.
- Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. Вип. 9 (195). 2021. С. 16-20. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.243885>
- Концепція Нова українська школа. Міністерство освіти і науки України. 2016. [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Пометун О. І. Компетентнісно орієнтована методика навчання у сучасній школі. Київ : Генеза, 2019. 192 с.
- Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Міністерство освіти і науки України. 2024. [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
- Собченко Т. М., Ворожбіт-Горбатюк В. В., Бондаренко Є. О. Основні вектори виховної роботи педагогічного закладу вищої освіти в умовах воєнного стану. *Освіта дорослих*. Вип.1 (21). 2022. С. 97-105. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.97-105](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.97-105)
- Собченко Т., Кін О. Аналіз досвіду роботи використання потенціалу соціальних мереж у реалізації концепції національно-патріотичного виховання. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Том 11, № 1. С. 45-49. DOI: 10.31110/2616-650X-vol11i1-007
- Собченко Т. М., Кін О. М., Ворожбіт-Горбатюк В. В. Створення освітнього середовища у закладах освіти в умовах воєнного стану. *Новий колегіум*. Вип.3 (111). 2023. С.39-42. DOI:10.30837/nc.2023.3.39
- Сорочан Т.М. Підготовка вчителів до реалізації концепції НУШ. *Методист*. 2018. Вип. 6. С.4–9.

REFERENCES:

- Bibik, N. M. (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasniy osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy* [Competency-based approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives]. Kyiv: Pleiady. 112 p. [in Ukrainian].
- Boiarska-Khomenko, A. V. (2025). *Pedahohichni umovy orhanizatsii pidtrymky ditei, shcho prozhyvaiut na deokupovanykh terytoriiakh* [Pedagogical conditions for organizing

- support for children living in the deoccupied territories]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*. No 58. pp. 41-54. <https://doi.org/10.34142/23128046.2025.58.04> [in Ukrainian].
- Hryshchuk, R., Krasnenko, M., Mozghova, Ya. & et al. (2024). Bila knyha: Vidnovlennia osvithnoho protsesu na deokupovanykh terytoriiakh [White Paper: Restoration of the educational process in de-occupied territories]. Kyiv. 158 p. Available at: <https://analytics.kittysoloma.org/pdf/Біла%20книга.pdf> [in Ukrainian].
- Horoshkina, O. M. (2019). Movlennieva kompetentnist uchytelia yak pedahohichna problema [Speech competence of a teacher as a pedagogical problem]. *Pedagogical Sciences*, No. 87, pp. 45–52. [in Ukrainian].
- Zelenska, L. D. (2021). Movno-komunikatyvna kompetentnist uchytelia-koucha, tiutora, fasyliatora (na prykladi prohramy «Osvitlohiiia») [Language and communicative competence of a teacher-coach, tutor, facilitator (on the example of the “Educology” program)]. *Youth and the Market*, Vol. 9 (195), pp. 16–20. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.243885> [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2016). Kontseptsiiia “Nova ukrainska shkola” [The Concept of the New Ukrainian School]. Kyiv. Available at: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
- Pometun, O. I. (2019). Kompetentnisno oriientovana metodyka navchannia u suchasni shkoli [Competency-oriented teaching methodology in a modern school]. Kyiv: Heneza. 192 p. [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2024). Profesiinyi standart “Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity” [Professional standard “Teacher of a general secondary education institution”]. Kyiv. Available at: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> [in Ukrainian].
- Sobchenko, T. M., Vorozhbit-Horbatiuk, V. V., Bondarenko, Ye. O. (2022). Osnovni vektory vykhovnoi roboty pedahohichnoho zakladu vyshchoi osvity v umovakh voiennoho stanu [Main vectors of educational work of a pedagogical higher education institution under martial law]. *Adult Education*, Vol. 1 (21), pp. 97–105. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.97-105](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.97-105) [in Ukrainian].
- Sobchenko, T. & Kin, O. (2023). Analiz dosvidu vykorystannia potentsialu sotsialnykh merezh u realizatsii kontseptsii natsionalno-patriotichnoho vykhovannia [Analysis of the experience of using the potential of social networks in the implementation of the concept of national-patriotic education]. *Education. Innovation. Practice*, Vol. 11, No. 1, pp. 45–49. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i1-007> [in Ukrainian].
- Sobchenko, T. M., Kin, O. M., Vorozhbit-Horbatiuk, V. V. (2023). Stvorennia osvithnoho seredovyscha u zakladakh osvity v umovakh voiennoho stanu [Creation of an educational environment in educational institutions under martial law]. *New Collegium*, Vol. 3 (111), pp. 39–42. DOI: <https://doi.org/10.30837/nc.2023.3.39> [in Ukrainian].
- Sorochan, T.M. (2018). Pidhotovka vchyteliv dorealizatsii kontseptsii NUSh. [Teacher training for the implementation of the NUS concept]. *Methodyst*. No. 6. pp. 4–9. [in Ukrainian].

Інформація про автора:

Собченко Тетяна Миколаївна:
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9213-5556>
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології та
інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,

Information about the author:

Sobchenko Tetyana Mykolaivna:
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9213-5556>
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Educational
Studies and Innovative Pedagogy,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University, 29 Alchevskykh Street, Kharkiv,

вул. Алчевських 29, м. Харків, Україна
61000
e-mail: tetyana.sobchenko@hnpu.edu.ua

Ukraine 61000

e-mail: tetyana.sobchenko@hnpu.edu.ua

Цитуйте цю статтю як: Собченко Т. М. Формування та розвиток мовно-комунікативної компетентності учителя в умовах освітньої реінтеграції учасників освітнього процесу. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2025. № 59. С. 299-309.

DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2025.59.22>

Дата надходження статті до редакції: 08.10.2025

Стаття прийнята до друку: 22.10.2025